

Transcriptie De heer Rijswijk 24 oktober 2019

00:00:00

Interviewer: Het is vandaag donderdag 24 oktober 2019 en ik zit hier bij de heer Rijswijk in Hoorn en we gaan het hebben over de Bescherming Bevolking (BB) in Alkmaar.

00:00:11

De heer Rijswijk: De BB in Alkmaar moet je eventjes anders zeggen. Het is de BB Noord-Holland b met de kleine b. Dat is de middenmoot van Noord-Holland van Noordzee tot het IJsselmeer. Van Alkmaar tot Hoorn en dan er even boven en er even onder.

00:00:35

Interviewer: Kunt u mij vertellen wanneer u bij de BB heeft gezeten?

00:00:44

De heer Rijswijk: Ik heb bij de BB gezeten van februari 1954 tot en met december 1986. Of eigenlijk tot en met januari 1987. Toen ik de deur van de BB kantoor dicht deed. Dat was eind januari '87.

00:01:07

Interviewer: Was u daar vrijwilliger of was het beroepsmatig?

00:01:11

De heer Rijswijk: Ik ben als vrijwilliger in 1954 begonnen in de hoop dat ik vrij kort daarna een vaste functie zou kunnen krijgen. Uiteindelijk heb ik daar een baantje gekregen. Wel met de achtergrond dat ik een verbindelaar was. Mijn opleiding was radiotelegrafist bij de koopvaardij. Ik heb niet gevaren. Bij de marine waar ik voor opgeroepen ben geweest voor de keuring was mijn functie ook radiotelegrafist. Ik ben nooit in militaire dienst geweest want op dat moment is de lichte 1948 geweest, waren er zo veel kandidaat soldaat/matros. Ze hadden lang niet alles nodig. En toen werd ik buitengewoon dienstplichtig.

00:02:54

De heer Rijswijk: Qua beroep heb ik gezeten in de technische kant van radio-elektrowinkel in Hoorn. Op een gegeven moment zag ik in Hoorn een paal op een dak gezet worden. Aan die paal hingen een paar antennes. Ik dacht 'wat is dat?'. Ik ben op informatie uit gegaan. Dat was het kantoor van de BB in Hoorn met zendmast en antennes daarop. Daar heb ik toen geïnformeerd wat dat allemaal betekende. En zodoende ben ik vanwege mijn opleiding, mijn beroep, ben ik daar terechtgekomen voor de verbindingdienst. Dat is mijn eerste stap naar de BB. Dat was als vrijwilliger in februari '54. Toen ben ik met mijn opleiding die ik had gehad, en de opleiding voor de BB, ben ik daar toen instructeur verbindingdienst geworden voor de commandopost in Hoorn.

00:04:20

De heer Rijswijk: Hoorn was commandopost voor West-Friesland, en Alkmaar had een commandopost voor Kennemerland. Die twee kringen zijn rond 1960 samengevoegd tot één gemeenschappelijke kring. Dat werd Kring Noord Holland b, met een kleine b. Je had A kringen met een hoofdletter en B kringen met een hoofdletter. De A kringen waren de belangrijke kwetsbare gebieden, bijvoorbeeld Amsterdam en Den Haag. Maar we denken ook aan Den Helder. Dat waren allemaal A gebieden met een hoofdletter. De mindere gebieden in de B gebieden met hoofdletter B. Dat was onder andere de middenmoot van Noord-Holland. En de kleine b, dat was gewoon de aanduiding dat a b c d. Noord-Holland a was de

Wieringermeer, Noord Holland b dat was de middenmoot van Noord-Holland, en je Noord-Holland c dat was Purmerend, Noord-Holland d was Haarlem, Noord-Holland e was Amsterdam, Noord Holland f was de Haarlemmermeer en Noord-Holland g was Hilversum. Het was de aanduiding van welk beheergebied is dat. Zodra ze over Noord Holland b praten, weten we precies welk stuk het in Noord-Holland is. Zo werd heel Nederland verdeeld in provincie met de letter daarachter voor het gebied.

00:06:09

Interviewer: Wanneer bent u in Alkmaar begonnen?

00:06:13

De heer Rijswijk: Nadat ik in 1954 vrijwilliger werd en opgeleid werd tot instructeur verbinding voor de BB in West-Friesland. Toen ben ik in 1956 als assistent kringhoofd in Hoorn begonnen als fulltime, dus werd BB ambtenaar. Ik zeg expres dus BB ambtenaren, want je had gemeente ambtenaren, rijksambtenaren en provinciaal ambtenaar, maar je had ook een groep noodwacht ambtenaren. Dat was echt een aparte groep noodwachtambtenaren. Dat waren de fulltime BB-ers. Dat was ik toen ook, noodwachtambtenaar.

00:07:05

De heer Rijswijk: Toen ik in 1956 bij de BB begon als vaste medewerker, toen werd ik assistent van het kringhoofd. De kringhoofd was dus de baas van de BB van zo'n kring. Dat was de kring West-Friesland. In 1960 toen werd dus de kring West-Friesland bij elkaar gevoegd. Toen werd mijn kantoor dus Alkmaar. Vanaf 1960 ben ik heen en weer gereisd naar Alkmaar tot de opheffing eind 1986.

00:07:49

Interviewer: Wat was uw functie dan precies al die jaren?

00:07:56

De heer Rijswijk: Toen ik hier vaste ambtenaar werd, werd ik dus assistent kringhoofd. Het kringhoofd was geen fulltime baan, dat werd waargenomen hier door de directeur van Openbare Werken, de heer Ruitenbeek. Die dus gewoon werk had als zijnde hoofd van openbare werken. In BB tijd, in nood, had die dus ook de taak van het hoofd BB daarbij. Op kantoor moest het een en ander natuurlijk gebeuren. Daar was een gemeenteambtenaar voor die dat dan halve dagen deed. Ik had hele dagen taken, dat was een fulltime functie. Daarnaast bleef ik even goed instructeur verbindingdienst voor de opleiding van de noodwachtambtenaren in de verbindingdienst. Dat waren dus allemaal nog vrijwilligers.

00:09:08

Interviewer: Dat deed u dan in de avonduren?

00:09:09

De heer Rijswijk: Toen ik kringhoofd assistent was, was dat voor mij al een dagtaak. De dagtaak hield in: je moest de boel voorbereiden voor de oefeningen. De opleiding voor de instructeurs opleiding moest allemaal voorbereid worden, klaargemaakt worden. Er was werk voldoende voor mij als fulltime ambtenaar. Ik was ook elke dag op ons kantoor. In 1960 zijn we dus samengevoegd en gingen dus naar Alkmaar. En toen was ik dus geen assistent kringhoofd meer. Toen werd ik gewoon fulltime hoofdverbindingdienst. Deze functie is geweest vanaf 1 juni 1960, toen werden we samengevoegd.

00:10:09

De heer Rijswijk: In Hoorn en in Alkmaar had de BB alleen vrijwilligers. Daarnaast ook het hoofd verbindingdienst vrijwillig in Hoorn en hoofd verbindingdienst vrijwillig in Alkmaar. Door de samenvoeging van de Ringen en de invoering van de noodwachtplicht, toen werden vrijwilligers bedankt. Dus ook de hoofd verbindingangst vrijwilliger in Hoorn en de vrijwillige hoofd verbindingdienst in Alkmaar werden bedankt voor hun taak. Dat werd overgenomen door een fulltime ambtenaar hoofd verbindingdienst en dat werd ik. Zo ben ik dus tot 1987 hoofd verbindingdienst van Noord Holland b geweest. Met heel veel neventaken betrekking hebbende op de verbindingdienst.

00:11:16

Interviewer: Kunt u iets over uw taken vertellen in Alkmaar?

00:11:21

De heer Rijswijk: Dan praat ik eerst over mijn taken in de verbindingdienst. Mijn taak is te zorgen dat de zaak via de verbindingdienst aan elkaar gepraat kon worden. Het klinkt heel eenvoudig, maar de organisatie BB is natuurlijk altijd de hulpverlening aan de burgers geweest ten tijde van rampen. Je hoeft dus geen oorlog te wezen, kan ook een explosie met een groot gevolg dat een hele stad in brand zou staan of een watersnood. Bij de watersnood van 1953 was de BB er helaas nog niet. De organisatie BB is bij wet in het leven geroepen in 1952. Maar voordat de wet uitgevoerd is, voordat de organisatie vanwege die wet draait, gaat een aantal jaren overheen. Dus vandaar de wet terwijl die in 1952 aangenomen is, maar de opbouw van de BB begon eigenlijk pas in 1954/55 in die tijd en dat was alleen nog maar vrijwilligers. Toen in 1960 bleek dat de animo van de vrijwilligers dermate laag werd, toen konden BB niet meer bemand worden met het aantal vrijwilligers. Toen heeft de minister van Binnenlandse Zaken samen met de minister van Oorlog die heeft toen gezegd om militairen die uit Indonesië vandaan komen, die hebben militaire ervaring, weten precies wat discipline is en weten precies wat hulpverlening is, laten we die dan gebruiken om die lege plekken van de vrijwilligheid in te vullen. Toen kwam dus de noodwachtplicht. Dat is de minister heel erg kwalijk genomen, want de jongens die vanaf nu 1948 tot pakweg 1960 in de militaire dienst in Indonesië hun taak daar hadden gedaan, die moesten dan ook nog tot hun veertigste verder in de BB zitten. Dat is toen teruggedraaid en de bemanning voor de organisatie BB werd toen gedaan met de overcomplete militairen. Dus dat waren de buitengewone dienstplichtigen. De buitengewoon dienstplichtigen waren dus militairen van 18 tot pakweg 20 jaar. Die waren dus voor het leger overcomplete. Ze waren buitengewoon dienstplichtig want er waren genoeg opgeroepen militairen. Uit die buitengewoon dienstplichtigen werd de formatie van de BB aangevuld bij de vrijwilligers. Of op een gegeven moment zelfs zo erg dat de vrijwilligers werden bedankt en het werden alleen nog maar de buitengewoon dienstplichtigen. Zo is de BB eigenlijke honderd procent gevuld met buitengewoon dienstplichtigen. Wat door de vrijwilligers niet meer kon worden gedaan, niet meer werd gedaan.

00:15:30

De heer Rijswijk: Dat teruglopen van die vrijwilligers moeten we eigenlijk zien, als je lid bent als vrijwilliger bij de brandweer wil je het liefst met een grote spuit brand blussen. Maar als het in de komende week niet gebeurt en het komend jaar niet gebeurt, dan zeg je 'is dat nou mijn taak bij de brandweer?' Dan heb je geen zin meer, en datzelfde is bij de BB ook geweest. De vrijwilligheid bij de BB in het begin was 100 procent, maar er was weinig te doen. En de vrijwilligheid liep gewoon terug. Het werd dus onderbezet, vandaar die invoering van de noodwachtplicht. Daar heb ik toch altijd met veel plezier mee gewerkt. Die jongens moesten het doen. Van mijn kant en van hun kant was het plezier. Toen was er een leuke sfeer.

00:17:15

De heer Rijswijk: Mijn taken was de verbindingdienst, dat houdt dus in het voorbereiden van de opleiding van de noodwachtplichtigen, het opleiden van de noodwachtplichtigen zelf, het organiseren van oefeningen, het geven van instructies. Dat was voor mij weggelegd want technisch ben ik goed. En onderwijs technisch is mij vanwege mijn familie aan allerlei kanten ingegoten, de hele familie zat in het onderwijs. Ik ben dan zelf niet onderwijzer via de pabo, maar zit wel in het bloed. Ik geef graag altijd onderwijs.

00:18:31

De heer Rijswijk: Dat heb ik niet alleen voor de BB in Alkmaar gedaan, maar ik werd ook heel vaak gevraagd voor de provinciale BB in Haarlem. Ik ben ook de keren geweest aan de Stafschool BB in Barneveld en in Putten waar officieren werden opgeleid. Was ik dus gastdocent speciaal verbindingen. Het was er altijd heel prettig en leuk voor mezelf, en voor zover ik durf te zeggen, bij de andere kant bij de noodwachtplichtigen.

00:19:15

De heer Rijswijk: Ik heb er nooit spijt van gehad. Ik heb het altijd jammer gevonden dat in 1986 de BB werd opgeheven. Want de Koude Oorlog was over. Toentertijd was de Koude Oorlog minder koud dan tegenwoordig. In de jaren '50, '60 en '70 toen hebben we echt een Koude Oorlog gehad. De spanningen waren toch wel dermate, dat als één van de leiders een verkeerde stap doet, dan wordt die teruggetrapt door die andere en heb je een wereld oorlog. Zover is het gelukkig niet gekomen, maar de BB die heeft daar dus altijd aan vastgehouden tot eind jaren tachtig. Dat het steeds minder werd. Ook vanwege geldgebrek. Alles moest bezuinigd worden. Toen werd ook de BB bezuinigd en opgeheven. De brand organisaties in die tijd, jaren '80 tot '90, waren zo goed, die kunnen ook de taak van de BB overnemen. Dat hebben ze nooit willen doen. En dat hebben ze ook nooit kunnen doen. De hele organisatie BB zoals we die vroeger kennen, die bestaat helemaal niet meer qua organisatie voor hulpverlening.

00:22:22

Interviewer: Ik wil het graag hebben over het gebouw. Weet u wanneer de bunker of het kantoor gebouwd is?

00:22:33

De heer Rijswijk: Over het kantoor en de bunker ik Alkmaar dan moet ik eerst weer terug gaan naar die kring West-Friesland en kring Alkmaar. De organisatie BB is een organisatie met een centraal punt waar de leiding zit. Waar dus die verbindingen vandaan gaan. Dat centrale punt dat moet toch als het enigszins kan een klein beetje een beveiligd onderkomen zijn. In Hoorn was een oud gebouwte verbouwd, die heeft toen ook al een betonnen dak gekregen van dertig centimeter. Zodat er als het nodig was er ook voldoende zand op gelegd worden. Dat is dus echt een veilig onderkomen van bovenaf. De zijmuren die waren gewone muren met gewone ramen daarin. In die tijd was dat eigenlijk niet beschermd. Het was enigszins afgedekt.

00:23:41

De heer Rijswijk: Het commandopost in Alkmaar aan de Frans Halsstraat bestond uit de lagere school die gebouwd was in de oorlogstijd. Een school, een barak, een noodgebouw met vier of vijf lokalen en daarnaast was een klein hokje gebouwd als zijnde het centrale punt waar de radio apparatuur en de telefooncentrale stond. Dat was dan toch nog wel enigszins beschermd, maar de commandokamer en het verbindingscentrum was gewoon in één van de lokalen van die school. Dus dat was eigenlijk helemaal niet beschermd.

00:24:40

De heer Rijswijk: Dat lag meer aan de Ruysdealkade. Daar lagen de klassen langs. Toen Alkmaar en Hoorn werden samengevoegd toen is er in Alkmaar op diezelfde plek waar de noodschool stond een BB bunker gebouwd. Het kantoor dat zat dus nog altijd in die school. En de bunker werd er voor gebouwd. Op de plattegrond voor in de tuin, daar lag de bunker die is daar gebouwd. Dat is in gebruik genomen in 1964, de commandopost. Dat was dus een ondergrondse commandopost. Op het plaatje zie je het zestig centimeter betonnen dak, dat ligt net boven maaiveld.

00:26:02

Interviewer: Want als we naar de foto kijken, dan is de bunker waar de lichtkoepels zitten. Is dit dan nog die oude school?

00:26:09

De heer Rijswijk: Nee, de commandopost was een grote schoenendoos in de grond (bunker) en naast de schoenendoos, langs de lange kant, daar stond nog altijd dat oude BB kantoor, die oude school. De commandopost is in gebruik genomen in 1964 en het nieuwe kantoor is in gebruik genomen in 1974. En dat stond half op de schoenendoos. Dat is wat we nu zien, het loopt van hier tot daar en staat half op de bunker.

00:27:01

De heer Rijswijk: Als er eens een keer een grote aanval zou zijn, dan zou je kans hebben dat het gaat schuiven. Dat het gaat bewegen boven als ondergebouw. Vandaar dat het kantoor half op de vaste grond stond en de andere helft stond zelf op die schoenendoos. Maar dat stond er niet vast op. Het waren beweegbare glijplaten, kunststof glijplaten. Dat schuiven dat was een kwestie geweest van een paar millimeter een centimeter, meer niet.

00:28:09

Interviewer: Laten we even naar de plattegrond kijken. Kunt u misschien vertellen hoe en waar u binnenkwam en hoe dat eruit zag?

00:28:21

De heer Rijswijk: Dit is de schoenendoos, waar de helft op de commandopost zat over de gehele lengte, van Frans Halsstraat tot Vermeerstraat. We kwamen binnen bij een sluis. We hadden afsluitbare deuren. Vanaf 1974 kwamen we binnen vanuit het nieuwe kantoor, via de garage van het nieuwe kantoor, kwamen we door een gewone deur en daar kregen we twee gasdichte deuren zodat we in de commandopost konden komen. Niet alleen de twee gasdichte deuren, maar het was ook een sluis. En de ene keer ging je dus de ene kant heen en de andere sluis ging terug. Je moest die bocht maken, een slinger maken tegen de straling eventueel die ging alleen maar rechtuit. Dat kan nooit achter je aankomen door een slinger te maken.

00:30:34

De heer Rijswijk: Voor het geval er iets echt was geweest, dan zaten we dus in die BB commandopost met ongeveer honderd man. Een derde deel daarvan sliep, een derde deel dat vermaakte zich en het andere deel dat werkte. En dan zouden we toch af en toe wel eens wat van buiten naar binnen moeten of van binnen naar werk moeten en dan kwam je dus door die gasdichte sluis. En dan kwam je ook, als je dan van buiten besmet zou komen, dan moest je eerst door de douche en kwam je zo naar binnen, want dan werd je afgedoucht. En had je links in de hal kwam je binnen in de hal en had je een hele lange gang. Die liep langs de stroomvoorziening (nummer tien) met het noodaggregaat. Daarnaast hadden we ook een stel koelfilters om de lucht te zuiveren.

00:32:26

De heer Rijswijk: Daar staan ook een stel fietsen, voor het geval er geen stroom was. Dan was het nog mogelijk om de luchtcirculatie actueel te laten. Normaal gesproken zorgde de firma Dynaf uit Alkmaar die heel veel commandopost van stroomaggregaten heeft voorzien. Die heeft het zeer goed onderhouden. De firma Artos uit Vught was voor de luchtbehandeling.

00:33:10

De heer Rijswijk: Bij nummer 18 stonden alle mobiele portofoons. Hokje daarnaast stond de noodvoedsel voorraad (de berging). Daarnaast de kantine (nummer 12). Daarnaast de grote commandokamer waar de commandanten van dienst met elkaar zorgden, aan de hand van de kaarten, wat er gebeuren moest.

00:33:49

De heer Rijswijk: We zaten met een dikke honderd man totaal. Een derde aan t slapen, een derde werken en een derde zich vermaken. Die slaappleatsen hadden elk ongeveer twaalf man.

00:34:13

Interviewer: Ik zie dames en heren slaapkamers?

00:34:15

De heer Rijswijk: De noodwachtplichtigen waren uitsluitend mannen. Toen de commandopost ontworpen werd, nog voor 1960, toen had je inderdaad nog met de vrijwilligers en vrijwilligsters te maken, dus dat was toen nog mannen en vrouwen. Maar met de noodwachtplicht, het afschaffen van de vrijwilligers is dat allemaal weggeraakt.

00:34:52

De heer Rijswijk: Je had een waterpomp, een noodwaterpomp. Nummer 14 is de ABC dienst. De atomaire biologische en chemische dienst voor het geval aanvallen zouden plaatsvinden. Daar stond geen apparatuur, want dit is echt de commandovoering. Dit is de commandopost met een commando voering. Daar staat geen apparatuur voor de bescherming van de bevolking. Die hadden we allemaal op opstelplaatsen staan. Over de hele kring verdeeld.

00:36:03

De heer Rijswijk: Mijn organisatie was de Kring Organisatie, dat was de overheidsdienst en die gingen over de gemeentelijke diensten. De gemeentelijke diensten dat is altijd nog vrijwilligers geweest. En dat was de blokploegen en de wijkploegen en het hoofd van dezelfde bescherming van de gemeente. Dat was een gemeentelijke organisatie. Elke gemeente had dus een baas over de BB, een hoofd zelfbescherming. Daar overheen, als die blokploegen het niet afkonden bij grotere rampen, dan kwam de overheidsdienst en die namen dan de hulp namens hen over. En dat werd geleid vanuit die BB commandopost in Alkmaar. Want op het gemeentehuis Langestraat, daar beneden, daar was een BB Bunkertje. Dat was de commandopost van de gemeente Alkmaar. Hier in het nieuwe stadhuis in Hoorn is een prachtig onderkomen net als de BB commandopost voor de gemeente Hoorn. In alle gemeentehuizen toen in West-Friesland en in Kennemerland, die kring Noord-Holland b, daar was een BB bunker of een BB ruimte ingericht voor geval nood dan was dat daar de plaats voor het hoofdzelfbescherming. Die werd geïnformeerd door de Ordenance van de verbindingdienst en de telefoonverbinding van dat commandopost uit die gemeente. Dat kwam bij ons in de commandopost in Alkmaar weer terecht, dus wij hadden verbinding met alle gemeentehuizen van de hele kring.

00:38:25

De heer Rijswijk: De ABC- dienst was de atomaire biologische en chemische bestrijding. Een biologische of chemische aanval die komt door de lucht die komt van bovenaf en kent geen grenzen, dus je ziet ook niet waar die komt. In die BB in die ABC-kamer werd dus precies aan de hand van tekeningen, aan de hand van schema's, aan de hand van de werkelijkheid, zoals die chemische of atomische neerslag kwam, werd daar bijgehouden. Daar komen we meteen weer op de apparatuur van de verbindingdienst. Als in Utrecht iets zou gebeuren, een atoombom, dan wordt in Utrecht met die ABC diensten precies gemeten wat waar ligt. Aan de hand van die metingen worden plattegronden gemaakt en tekeningen gemaakt. Dan moet je een andere kring snel lopend informeren, hou er rekening mee het komt eraan!

00:40:30

De heer Rijswijk: Hoe moet je dan de anderen aan de andere kant (jaren '60 en '70) dan informeren om te vertellen: kijk die plattegrond ziet er zo uit? Wij als BB hadden de eerste fax apparatuur. Daar konden wij dus al plattegronden mee verzenden, dat was voor die tijd heel modern.

00:41:29

De heer Rijswijk: Maar daar in die ABC ruimte werd het allemaal uitgedacht. Hier kwamen dus ook de meetgegevens binnen uit de meetposten van Noord-Holland b. Dus die middenmoot. We hadden dus zeven meetpunten in de kring staan. Daar kon de luchtdruk gemeten worden, daar konden de explosies in hoogte gemeten worden. En die meetpunten zaten allemaal op hoge punten. Op de ambachtsschool in Hoorn, in de melkfabriek Aurora in Opmeer, in de oude cacao-fabriek in Enkhuizen, op Callantsoog op een duin top. Dat waren allemaal meetpunten. Meetpunten die werden bemand door ABC-mensen, ABC noodwachters en die kwamen dan via de verbindingdienst weer binnen en de verbindingdienst zorgde dat de berichtgeving die meetgegevens die kwamen in de ABC-kamer en werden verwerkt en daar werden die gegevens verwerkt tot een plattegrond.

00:43:05

Interviewer: Nummer 28. Dat was natuurlijk een heel belangrijk onderdeel van de bunker, de verbindingdienst. U gaf net al aan dat jullie met gemeentes uit de hele kring nauw contact hadden. Met wie had ik u nog meer direct contact?

00:43:16

De heer Rijswijk: Alle ziekenhuizen, in Hoorn drie ziekenhuizen, Alkmaar twee ziekenhuizen. Hulpverleners materiaal stond hier niet. Dat werd allemaal in vrede tijd opgeslagen. Heel veel in het Fort Marker binnen. Hier ook in Hoorn en Enkhuizen hadden we opslagplaatsen voor hulpverleners materiaal, voor de reddingsdienst, voor de geneeskundige dienst. Dat hulpverleners materiaal, dat werd allemaal in tijden van nood allemaal opgeslagen op opstelpunten. Heel Noord-Holland b had opstelpunten. 9 van de 10 keren bij scholen, daar had je toch wel schoollokalen of ruimtes waar materiaal werd opgeslagen. In tijden van paraatheid, dan werd dat klaargemaakt voor gebruik voor inzet. In de BB commandopost was dus geen materiaal. Er was wel voedsel, want als het nodig is moeten we met die 100 man nog veertien dagen kunnen eten kunnen drinken, enzovoort. Dat was allemaal aanwezig.

00:44:59

De heer Rijswijk: Nog even over de verbindingen, dat was tussen de ziekenhuizen, stadhuizen, met al die opstelplaatsen. En daar hadden we opslagplaatsen en daar hadden we dus ook een telefoonverbinding mee. Met de commandanten van dienst, hun huisadres. Ze hadden allemaal een rechtstreekse verbinding. Het waren allemaal rechtstreekse verbindingen.

Niet een verbinding dat je moest kiezen, maar was een toestel met slinger daarop heel ouderwets.

00:45:51

De heer Rijswijk: Het noodnet was iets anders. Het noodnet dat was een net van de regering. Die had verbinding nodig met de provinciale commandant, met de commissaris van de koning en met de burgemeesters. En met de bestuurlijke kant. Dat was het noodnet. De BB had de hulpverlenersnet, een heel eigen net. Net zo goed als de noodnet van de regering.

00:46:54

Interviewer: Hadden jullie ook contact met KLD aan de Boezemsingel?

00:46:59

De heer Rijswijk: Nee, dat niet. Dat is altijd voor mij, ook qua organisatie, altijd een los geval geweest. Ik weet nooit of dat daadwerkelijk iets geweest zou zijn. Dat waren de uitkijkposten voor luchtaanvallen. Dat is veel meer semimilitair geweest. Misschien zelfs wel militair en militair bedoel ik dan dat de luchtwacht die zat veel meer in het militaire organisatie. En wij waren dus echt voor de bevolking.

00:48:12

Interviewer: Hadden jullie ook contact met de BB hoofdcommandocentrum in Rijswijk?

00:48:33

De heer Rijswijk: De commandopost in Rijswijk en de commandopost in Grouw zijn twee commandoposten die door een stelletje vrijwilligers intact zijn gehouden opdat de organisatie BB niet vergeten wordt. Als je wil weten hoe hier de inrichting eigenlijk was, dan ga je naar Rijswijk of ga je naar Grouw en kan je hun commandopost zien zoals die toen ook hier was. In Hellevoetsluis is een BB museum geweest waar een stel vrijwilligers dat intact hebben gehouden. Volgens mij is dat opgeheven en zit dat nu ook in Rijswijk. Dat zijn een centraal punt van het museum BB. Het heeft dus geen enkele operationele functie meer.

00:49:50

De heer Rijswijk: We hadden daar vroeger geen direct contact mee. Want de organisaties BB was vanaf de gemeente vanaf de burgemeester het hoofdzelfbescherming naar de kring commandopost. En van de kring commandopost hadden wij verbinding naar de andere kringen, maar ook hoofdzakelijk naar de Provinciale Commandopost, dus een stap hoger. Van de Provinciale Commandopost hadden we weer een verbinding naar de nationale Commandopost in Utrecht. In mijn begintijd, praten we over 1957, hadden we allemaal lijnverbindingen vaste lijnverbindingen, echt van punt naar punt, van telefoontoestel met telefooncentrale in de commandoposten. Maar in noodgevallen hadden wij ook nog verbindingen met de Morse tekens. Dat is Provinciaal nog een jaar of twee drie volgehouden. Dat konden we niet handhaven er kwamen toch zoveel modernere radio technische verbindingsmogelijkheden aan. Dat moesten we niet meer doen.

00:51:25

De heer Rijswijk: We hadden een aantal jaren de Morse tekens, de gewone telefoonlijnen, directe telefoon en een fax apparaat en dus de mobilofoons/portofoons. De hulpverleners diensten, dan denken we dus aan de vrijwillige brandweer (de gemeentelijke brandweer), die werd in tijden van nood ingedeeld als organisatie BB. Daarnaast hadden we de Reddingsdienst Geneeskundige Dienst. Die hadden hun eigen hulpverleningsspullen. En dat werd allemaal Regionaal weer in sectoren bij elkaar gedaan. Wij hadden ook verbinding met

al die sector commandoposten. We hadden hier in Noord-Holland er 3 van, in Hoogwoud, Hoorn en Alkmaar. Dat waren dus drie opstelpunten voor de regionale hulpverlenersseenheden.

00:53:30

De heer Rijswijk: Daarnaast stond er nog in Hoogwoud de mobiele, dat was een onderdeel van de BB. Die in tijden van nood door militairen werd bemand. Die mobiele colonnes bestond uit de brandweer, de geneeskundige dienst en de reddingsdienst met materiaal. De brandweer bijvoorbeeld stond bij Hoogwoud met 64 brandweer wagens en geen kleintjes. Voor de reddingsdienst stond er 48 auto's waren dat, ook grote met reddingsmateriaal en voor de geneeskundigen idem dito. Daar hadden elf colonnes van over heel Nederland verdeeld. Die konden ingezet worden bij grote rampen. Bemand met militairen.

00:54:42

De heer Rijswijk: De verbindingruimte bestond uit een lokaal waar dus acht telefooncellen stonden, waar de fax apparatuur was en waar ook de administratie van de verbindingdienst gehouden werd. Want zodra je met telefoniste werkt, die berichten gaan opschrijven, dan moet zo'n bericht dus naar de Commandokamer of ABC kamer en moet verwerkt worden. En dan moet er toch een klein beetje administratie bijgehouden worden. We hadden een stel registrators en die zaten dus aan een lange tafel in het midden van de Commandokamer. Daar stond ook de faxapparatuur dus de fax voor de berichtgeving, voor de kaarten door te geven.

00:56:14

De heer Rijswijk: Wat je nog altijd op de eerste maandag van de maand hoort, waren de sirenes. De sirenes werden vanuit waarschuwingendienst, de BB had ook een heel aparte waarschuwingdienst. Dat kwam dus landelijk uit Utrecht of uit de Provinciale Commandopost naar onze commandopost toe. Daar werd medegedeeld dat er moest worden gewaarschuwd voor de Kring of een deel van de Kring via de sirenes. Dat werd uit deze ruimte gedaan. Daar zat de waarschuwingdienst (nummer 29). We hadden in Noord-Holland b 56 of 62 sirenes staan op hoge punten. We konden drie gebieden daarmee bereiken, of allemaal, of per een derde konden we ze af laten gaan.

00:57:22

De heer Rijswijk: De radio telefooncentrale was hier. Daar stond de telefooncentrale waarbij dus de verbindingen aan elkaar geknoopt werden. Dus een verbinding vanuit een gemeentehuis dat werd doorverbonden naar één van die telefoniste die dan het bericht opnam. Of andersom een bericht hier vandaan vanuit de commandokamer dat ging via een telefoniste in verbindingruimte naar de Centrale, en van de centrale ging en dus weer verder.

00:58:05

De heer Rijswijk: Dan hadden we dus ook de radioverbindingen. Bij elke commandopost stond een hele hoge mast van gemiddeld 40 tot 50 meter, want wij moesten de hele kring ook met mobilofoons kunnen bereiken. De hadden een verbinding van Alkmaar in ieder geval tot en met Enkhuizen. Tegenwoordig kan men overal naartoe bellen. Dat kon in die tijd tot de jaren 1970/75 niet. Hadden we echt alleen met de radioverbinding met de mobiele verbinding met zo'n groot apparaat met een grote accu erbij. We hadden een speciale radiokamer waar de vaste radio apparatuur stond met een grote antenne die bovenop de commandopost stond.

00:59:10

De heer Rijswijk: Tenslotte als daar de ingang op de één of andere manier geblokkeerd zou worden, dan konden we aan deze kant via de nooduitgang eruit komen. Die kwam boven op

de bunker uit, aan de kant van de Ruysdealkade. Die staat er een beetje buiten gebouwd. Die zit er dus wel aan vast, maar aan de zijkant stak die uit. Dat was met een groot metalen luik. Dat kon je dan ook van binnenuit openmaken, was een soort valluik. Het werkt allemaal prachtig, maar dat was met een slinger (bocht) erin vanwege de radio-beschermden stralen.

01:00:23

Interviewer: Ik was benieuwd hoe vaak jullie in de bunker zaten, de oefeningen die jullie er deden?

01:00:35

De heer Rijswijk: Ik had gemiddeld wel twee avonden of opleiding-oefeningen in de week. We hadden 120 man verbindingmensen: telefonisten, centralisten, mobilifonisten, portofonisten en de administratie, dat hoort allemaal bij de verbindingdienst. Ik zou zeggen de verbindingdienst, mijn mensen, werden echt ter plekke opgeleid. In het nieuwe kantoor hadden we ook twee prachtige instructielokalen. Maar wat moet ik met een instructielokaal over de verbindingdienst doen als je niks aan apparatuur kan laten zien of niet eens mee kan werken. De instructielokalen waren prachtig voor lesgeven, de theoretische dingen. Maar de opleidingen van de verbindingdienst dat moet je ter plekke doen. Daar heb je de apparatuur en daar moest ook met die apparatuur gewerkt worden bijvoorbeeld de mobilifonisten. Die met de mobilfoon en de kaart de opdracht die ze kregen om naar bepaalde kaart coördinaten te gaan. Dan ging dat vanzelf vanuit de commandopost.

01:02:20

Interviewer: Waren er elke keer zoveel mensen bij betrokken?

01:02:24

De heer Rijswijk: Met mijn opleiding had ik gemiddeld 20 mensen. In de verbindingdienst werk je in 3 ploegendiensten. Ik had totaal 160 mensen verbindingdienst.

01:02:49

De heer Rijswijk: Deze bunker was voor 100 personen. Maar per avond was het al een kleinere groep. De 100 man voor de Commandopost was echt in paraatheidstijd. In opleidingstijd had je gemiddeld zo'n 20 mensen. Daarnaast hadden we ook echt de grote oefeningen waarbij dus de reddingsdiensten en de ABC diensten echt met elkaar werkten op een oefenveld. Dat was op voorschrift, vanwege de wet op de BB, moest één keer per jaar minstens één grote oefening gehouden worden. Met de grote oefening bedoel ik dan toch wel met ongeveer 200/300 man. Dat werd regionaal georganiseerd.

01:04:09

De heer Rijswijk: Als ik in de bunker was, dan bevond ik me voornamelijk in de verbindingkamer, als hoofd verbindingdienst. Het was noodwachtplicht, dus iedereen moest op komen dagen. Als het een dag-oefening was, dan moest je op die dag, hetzij als baas boven of als ondernemer, moest je tegen je baas zeggen: ik moet vandaag naar de BB toe. Dan betaalde die baas misschien jouw salaris niet door, maar kreeg je van de BB het salaris vergoed. Een dag-oefening werd één keer per jaar met ongeveer 250/300 man gedaan.

01:05:08

Interviewer: Kunt u zich nog bijzonderheden herinneren of grappige verhalen van zo'n training?

01:05:22

De heer Rijswijk: Mis gaat er natuurlijk altijd wat. Daar werd later over gesproken dat het mis gegaan was. Negen van de tien keren kreeg de verbindingdienst de schuld. Want er werd gezegd: 'wij konden hem niet bereiken, we konden dit niet en we konden dat niet'. Maar aan de hand van de schriftelijke berichten konden we er toch meestal wel weer uitkomen. Het lag echt niet bij ons alleen. Als een bericht aankwam en het werd zelfs ter plekke aan de commandant gegeven, maar daar werd een half uur niks mee gedaan, dan kon je toch echt de verbindingdienst niet de schuld geven. Want aan de hand van de berichten met de tijd daarop kon je precies nagaan waar het dan wel eventueel fout ging.

01:06:33

De heer Rijswijk: De avondoefeningen waren van pakweg 20:00 tot 22:00 uur. Dan praten we vooral over z'n buitenoefening met mobilifonisten die naar buiten gingen kaart lezen en de kaart opsporen, dan duurde het wel iets langer. Dat werd wel eens half elf en dat is ook wel eens elf uur geworden. Maar daarna heb ik nooit klachten gehoord van de jongens. Ik heb altijd heel prettig met die noodwachtplichtigen gewerkt. Ze kwamen 's avonds aan het eind van de dag van hun werk thuis, moesten een hapje eten en ze moesten gauw bij de BB zijn. Nooit heb ik daar eigenlijk klachten van gehoord. Wij hadden echt een heel leuk stel met elkaar.

01:07:39

De heer Rijswijk: Bij mijn oefeningen was de sfeer altijd heel prettig. De reddingsdienst bijvoorbeeld en de geneeskundigendienst die hadden ook oefeningen. De reddingsdienst had natuurlijk oefeningen met touwen, palen en zwaar materiaal. Bij de geneeskundigendienst daar gebruik je verband en brancard. Wat doe je dan met de reddingsdienst en de geneeskundige dienst samen, die zorgen dat gewonden op een brancard liggen en dat die van hier over het puin daarnaar toe moet. En de chauffeurs van een gewonde transportauto die moest dus met die gewonden rijden met zijn brancard achter in de auto. Dat waren dan een leuke avond en dag-oefeningen.

01:08:47

Interviewer: Deden jullie ook nog wel eens andere dingen samen met mensen die daar werkzaam waren? Zeg maar iets heel anders, zoals feesten, een Kerstfeest of teambuilding?

01:08:59

De heer Rijswijk: Een personeelsvereniging hadden we niet. We waren in totaal met zijn tien op kantoor als vast personeel.

01:09:15

Interviewer: Kunt u zeggen wie dat waren? Wat waren die tien vaste mensen?

01:09:21

De heer Rijswijk: In eerste plaats hadden we een baas, het hoofd van de BB. Het was de heer Stroobant. Dan praat ik alleen over de mensen die ik echt jarenlang tot het eind had meegemaakt. Dan hadden we een plaatsvervanger, de heer Gervedink. Dan hadden we de commandant van de brandweer. Want in tijden van paraatheid van de BB werd ook de gemeentelijke brandweer ondergebracht in de BB. Het voordeel van de brandweer was dat die al een brandweerauto had en die had brandweermensen en een brandcommandant. Dat was gewoon een complete apparaat wat onder de vlag van de BB kwam. De ambtenaar was niet in voltijd dienst. Dat was de commandant van de brandweer Alkmaar, die was tevens Kring commandant van de BB brandweer. Dat was Hartog. Bij kantoor hadden we commandant

reddingsdienst, Commandant ABC dienst. Die waren ook, net als ik hoofd verbindingdienst, meteen ambtenaren op kantoor. We hadden een hoofd dienst sociale verzorging. Dienst sociale Verzorging was niet alleen maar voor die parate groep BB-ers die daar werkte, die moesten voorzien worden van eten en drinken enzovoort, maar ook de bevolking moest verzorgd kunnen worden door de BB. En dan hadden we op kantoor een financiële man, bijvoorbeeld voor het uitbetalen van z'n dag-oefening met loon werving enzovoort. Ellen Veltman die zorgde ervoor dat de bemanning er kon komen. Die had dus noodwachtplicht administratie. Die wist precies welke noodwachtplichtigen er waren. En welke mensen wij als commandanten van dienst weer nodig hadden om de bezetting volledig te houden. Dan hadden we ook magazijnmeesters. Denk dat we tien mannen hadden en de secretaresse van de baas. Die deed gewoon kantoor werk voor ons allemaal.

01:12:52

De heer Rijswijk: Dat was wat ik nu zo vertel de verbindingdienst. Ik had dus ook de controle over de commandopost. Dat die draaiende gehouden kon worden. Want de commandopost had toch ook onderhoud nodig qua technische als bouwkundige kant. Er mankeerde wel eens wat. Moest 100% paraat blijven. Daarnaast was er ook toezicht op al het materiaal. Daar hadden we die magazijnmeesters voor, maar ik had de administratie van al het materiaal. Want het was allemaal Rijksmateriaal. Dat moet je echt goed streng uit elkaar houden, want die overheidsdienst dat was kring materieel en we hadden de overheidsdiensten, de commandopost was kring, wat er allemaal instond dat was Rijksmaterieel. De reddingsdienst, geneeskundige dienst, de ABC-dienst al die apparatuur was Rijkseigendom. Na de opheffing, werd de hele boel via Rijksdomeinen verkocht.

01:14:49

De heer Rijswijk: Meubilair was allemaal kring eigendom, maar de apparatuur die er in stond, dus de telefooncentrale en de verbinding apparatuur. Dat was allemaal Rijkseigendom. Noodaggregaat dat was weer van de Kring.

01:15:19

Interviewer: In geval van nood moest u dus best wel snel in Alkmaar zijn. Want u woonde in Hoorn. Hoe kwam u daar? Had u een eigen auto?

01:15:53

De heer Rijswijk: Daar is eigenlijk nooit over gedacht of over gepraat. Ik had dus een eigen auto en we hadden twee dienstauto's. In geval van nood hadden we echt wel een schema. Wie we makkelijk als eerste konden bereiken en kon komen.

01:16:25

Interviewer: Hebben jullie dat wel eens geoefend?

01:16:28

De heer Rijswijk: Nee, dat hebben we niet geoefend. De paraatheidsoefeningen die we gehouden hebben, die waren dus echt bij ons al lang van tevoren bekend en bij de noodwachtplichtigen die mee moesten doen ging altijd de oproep 14 dagen van te voren uit. Dan konden ze nog wel bezwaar maken en soms dan werd dat bezwaar ingewilligd, meestal niet want je had noodwachtplicht. Het klinkt hard, maar het was wel zo.

01:17:04

Interviewer: Is er iets wat u nog graag wilt vertellen?

01:17:07

De heer Rijswijk: Nee, ik geloof dat ik een heleboel verteld heb. Wat ik altijd heel leuk heb gevonden, dat was de instructie die ik heb gegeven aan de stafschool en aan de provincie. Dat was eigenlijk de kers op de taart. Het verzoek van hogerhand aan mij om daar mee te willen meewerken. Dat heb ik altijd heel leuk gevonden. Dat waren negen van de tien keren al BB ambtenaren die toch af en toe bijgeschoold moesten worden. Dat werkte toch anders dan met die noodwachtplichtigen.

01:18:00

Interviewer: Ik ben nog even benieuwd naar de oefeningen. U bedacht dan een scenario of hoe ging dat?

01:18:07

De heer Rijswijk: Ja, op een gegeven moment dan zit je er zo in, dan gaat alles eigenlijk vanzelf. Zo'n oefening maken, dat moest natuurlijk ergens een beetje de werkelijkheid nabootsen. We waren dan op kantoor met de mannen van de ABC-dienst, van de reddingsdienst, de geneeskundige dienst en de verbindingdienst. Met elkaar maakten we wel eens een kleine oefening. Met elkaar maakten we een plan. Op die manier maakten we met elkaar een oefening voor uiteindelijk je eigen verbindingdienst. Of hij met zijn eigen ABC-dienst. Had ik mijn verbindingsoefening en hij had zijn ABC-oefening met de achtergrond dat er meer achter zit. Maar hij had alleen dat onderdeelje ABC of ik het onderdeel te verbinden. De ABC man die had al de meetgegevens van tevoren klaargemaakt. Met de gegevens voor oefeningen. We begonnen allemaal van verre en je komt steeds dichterbij elkaar.

01:20:26

Interviewer: Er zijn natuurlijk slaapruides, zijn die ooit gebruikt?

01:20:30

De heer Rijswijk: Ja, we hebben een paar keer nachtoefeningen gehad.

01:20:36

Interviewer: Hoe heeft u dat ervaren? Gevoel dat u echt in een bunker zat?

01:20:41

De heer Rijswijk: Er werd niet van de noodrantsoenen gegeten. Ik heb nooit het idee gehad dat is mijn bunker, dat was mijn oefenruimte. Ik heb geen moment een rot gevoel gehad.

01:21:22

Interviewer: Ook wel eens geoefend met de nooduitgang?

01:21:26

De heer Rijswijk: Dat hebben we ook wel eens gedaan. En dan wist je dat het niet echt was en dan maakte je er weer lol over. Met mijn verbindingsoefeningen heb ik het heel vaak, en toch ook met de andere oefeningen, dat ik het noodstroomaggregaat ging gebruiken. En dan zit je inderdaad pakweg vijf tellen zonder licht. En dan begon gelukkig altijd het noodstroomaggregaat te lopen en had je met vijf tellen weer licht, dat werkt altijd prima. Dat is ook een soort oefening. Dat ging altijd goed. Dat moet gezegd worden, de technische apparatuur werkte altijd goed.

01:22:37

Interviewer: En u bent natuurlijk tot het einde ook hierbij betrokken geweest. Hoe ging het daarna. Hebben jullie nog wel contact gehad?

01:22:46

De heer Rijswijk: Nee. We wisten dus dat het opgeheven zou worden en we hadden allemaal al gehoord dat we een andere functie zouden krijgen. Ellen Veldman ging naar het ziekenhuis. Dijkstra ging naar de ggz. Janke, een van de magazijnmensen, die werd afgekeurd door de brandweer. Ik ging hier in Hoorn naar de regionale brandweer, heb ik nog vier jaar gewerkt.

01:25:06

De heer Rijswijk: Nee, het contact met die noodwachtplichtigen, negen van de tien kwamen uit Alkmaar en omgeving, zeker voor de verbindingdienst. Kijk voor de reddingsdienst hadden we reddingsploegen in Hoorn, Alkmaar, Enkhuizen en Medemblik. Zeven van die reddingsploegen van twintig man. Daar had ik weinig contact mee. Met de noodwachtplichtigen in Alkmaar, ik woonde in Hoorn en zij in Alkmaar. Een enkele keer dat ik in Alkmaar kwam. Je zag toevallig iemand als ik in Alkmaar kwam, dan was het wel leuk. Maar binding met het personeel is niet gebleven.

01:26:03

De heer Rijswijk: Ik heb daar een heel klein doosje met documenten. Hier heb ik bijvoorbeeld een oud Beschermingsplan. Was ook een rechtstreek verbinding met de PTT centrale in Alkmaar. Maar we hadden veel meer mogelijkheden, want wij hadden een behoorlijk beschermd onderkomen in die commandopost. Daar zaten allemaal verbindingen, drie of vierdubbel. Wij hadden ook een behoorlijk onderkomen en wij hadden ook wel wat verbindingen. Die bij ons in de commandopost binnenkwamen en er weer uitgingen. Zonder dat wij dat wisten. Het waren allemaal geheime verbindingen tussen de regeringen met elkaar. Dus als het op de ene of andere manier niet lukte, dan lukte het wel op een andere manier om verbinding met elkaar te krijgen. Omdat er zoveel kabels en zoveel geheime knooppunten waren, waaronder andere de commandopost Alkmaar. Het zat allemaal meer aan elkaar dan ooit gedacht had. Ik wist het wel. Alleen ik kon er niet bij. Ze waren verzegeld. Al onze BB verbindingen daar kon ik vrij bijkomen. Maar een bepaald stuk dat was verzegeld.

01:30:04

Interviewer: Ik wil graag nog heel even officieel toestemming vragen om stukken van deze tekst voor een artikel voor gemeente Alkmaar te gebruiken.

01:30:33

De heer Rijswijk: Ja hoor.

01:30:33

Interviewer: Dan wil ik u graag bedanken.

01:30:39

De heer Rijswijk: Graag gedaan. Ik hoop dat je er wat mee kunnen doen en dat ik ooit het resultaat zie.